

elválaszthatatlan világhírű gyűjtemény, az Országos Rabbiképző Intézet Könyvtára és az úgynevezett Kaufmann-gyűjtemény határozza meg. Ezek létrejöttében, gyarapodásában, intézményesülésében, odaadományozásában a közösségi és egyéni identitás, vagy lojalitás, esetleg a patriotizmus mintái is közrejátszottak, amelyek vizsgálata a konferencia-előadás egyik résztémáját képezi. A kezdeti rövid aranykor az Osztrák-Magyar Monarchia kedvező gazdasági, társadalmi, földrajzi adottságainak köszönhető. A gyűjtemények első világháborút követő történetére már inkább az átmenetiség, illetve a megtorpanás jellemző, a vészkorszakot követő utóéletük és szerepváltozásaik pedig – amelyekre az előadás szintén részletesen kitér - összefügg a magyarországi zsidóság történelmének súlyos és drámai változásaival, a vallási identitás és társadalmi átrétegződés folyamataival. Az előadás végül olyan kérdésekre is keresi a választ, hogy a magyarországi héber könyvgyűjtemények formálták-e a Soá utáni hazai zsidóság életét, identitását, továbbá, hogy milyen szerepet töltenek/tölthetnek be a jelen és jövő közösségei számára.

Toronyi Zsuzsanna

A Magyar Zsidó Múzeum kurátori koncepcióváltozásainak tükrében

A felvilágosodás utáni, szekuláris értékrenden alapuló európai társadalmakban az iparosodás eredményeit, a ráció és a humanista elvek alapján szerveződő új, nemzetállami közösségeket a világkiállítások és az ezekben az években alapított „nemzeti” múzeumok reprezentálják. A régi, vallásos kultusz közösséget formáló és megtartó ereje helyett ezek az intézmények váltak a modern, szekuláris társadalmak új szentélyeivé. A vallásos/szekuláris felosztás alapján tehát a múzeumok és a vallási intézmények egymással ellentétes kategóriákat jelentenek, s ez az ellentét teszi különösen érdekessé az ekkoriban alapított zsidó múzeumok történetét. A zsidó vallás és a zsidó múzeumok elsődleges kapcsolata a vallási szertartási tárgyak bemutatására szolgált, melyeket gazdag zsidó nagypolgárok elsődlegesen esztétikai minőségük, művészeti értékeik alapján gyűjtöttek. Az első zsidó múzeumok alapítását a 19-20. század fordulóján az emancipációval elveszni látszó hagyományos közösségi életforma dokumentálása és megőrzése céljából alapították. A zsidó múzeumok elsődleges célja és feladata a judaizmus bemutatása és interpretálása volt. Egyúttal igazodtak a modern társadalmi keretekhez, tárgyak és dokumentumok múzeumi interpretációi révén megnyilvánították az állam és a többségi nemzet iránti lojalitást.

Uhrman Iván

„Zsidó történészek – magyar koratörténetről”

A történettudomány elvileg a "sine ira et studio" tacitusi eszménye alapján kéne, hogy működjék, de a gyakorlatban ennek köztudomásúlag maga Tacitus sem tudott megfelelni. A mindenkori történettudós is ember, rabja a maga szubjektivitásának, s ennek részeként az aktuális politikai hatalom iránti lojalitásnak vagy éppen illojalitásnak. Ebből a szempontból szeretném bemutatni azokat a zsidó-magyar történészeket a kiegyezéstől a második világháború időszakáig, akik a magyar történelem legkorábbi szakaszaival (a fejedelmek korától a 13. századig) foglalkoztak. (Kohn Sámuel, Büchler Sándor, Venetiáner Lajos, Mandel Miklós, Marton Ernő, Csetényi Imre.) Az időhatárok kiválasztását indokolja, hogy ezek a korok - különösen a fejedelmeké - mindig is a nacionalista érdeklődés középpontjában álltak, érthető okokból.